

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum timor seruilis semper sit bonus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

In corp. art.

timoris attenditur in ordine ad Deū, ut * dictum ē.
 AD SECUNdVM Dicendum, quod bonum morale præcipue consistit in conuersione ad Deū: malum autem morale in auersione a Deo: & iō oēs prædicti timores morales uel importāt malum: morale uel bonum: sed timor naturalis præsupponitur bono & malo morali: & ideo non connumeratur inter istos timores.

AD TERTIVM Dicendum, quod habitudo serui ad dominum est per potestatem domini, seruum sibi subicientis: sed habitudo filii ad patrem, uel uxoris ad uirum, est eonuersione per affectum filii se subdentis patri, uel uxoris se cōiungentis uiro unione amoris. Vñ timor filialis, & castus ad idem pertinent, quia per charitatis amorem Deus pater noster efficitur, secundum illud Ro. 8. Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamam⁹, Abba, pater. Et secundum eandem charitatem dicitur etiam sp̄s filius noster, secundū illud 2. ad Cor. 11. Respondi uos uni uiro uirginem castam exhibere Christo. Timor autem seruilis ad aliud pertinet, quia charitatem in sui ratione non includit.

AD IIII. Dicendum, quod prædicti tres timores respiciunt p̄nam, sed diuersimode. Nam timor mundanus, siue humanus respicit p̄nam a Deo auertē tē, quā qñque inimici Dei infligunt, uel cōminant: sed timor seruilis, & initialis respicit p̄nā, per quā homines attrahuntur ad Deum diuinit⁹ inflictam, uel cōminatam, quā quidem p̄nā principaliter timor seruilis respicit, timor aut initialis secundario.

AD V. dicendum, quod eadem ratione homo a Deo auertitur propter timorē amittendi bona mūdāna, & propter timorem amittendi incolumitatē proprii corporis, quia bona exteriora ad corpus pertinent. Et iō uterque timor hic pro eodem cōputatur, quāuis mala, quæ uident⁹, sint diuersa, sicut & bona, quæ concupiscunt: Ex qua quidem diuersitate prouenit diuersitas peccatorum s̄m speciem, quibus tamen omnibus commune est a Deo a ducere.

ARTICVLVS III.

Utrum timor mundanus sit semper malus:

q. dist. 34. q. 2. & Ro. 8. 13. et 2.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur, quod timor mundanus non semper sit malus. Ad timorē .n. humanum pertinere uidetur, quod homines reuerentur: sed quidam uituperantur de hoc, quod homines non reuertent⁹, ut patet Luc. 18. de illo iudice iniquo, qui nec Deum timebat, nec homines reuerentur: ergo uidetur quod timor mundanus non semper sit malus.
 ¶ 2 Præ. Ad timorem mūdānum uidetur pertinere p̄nā, quæ per potestates seculares infliguntur: sed per huiusmodi p̄nas p̄uocatur ad bene agendum, secundum illud Ro. 13. Vis non timere potestatem, bonum fac, & habebis laudem ex illa: ergo timor mundanus non semper est malus.
 ¶ 3 Præ. Illud quod inest nobis naturaliter, non uidetur esse malum, eo quod naturalia sunt nobis a Deo: sed naturale est homini, ut timeat proprii corporis detrimētum, & amissionem bonorum tēporalium, quibus præsens uita sustentatur: ergo uidetur, quod timor mundanus non sit semper malus.

SED CONTRA est, quod Dominus dicit Matt. 10. Nolite timere eos, qui corpus occidunt, ubi timor mundanus prohibetur: nihil autem diuinitus phibetur nisi malum: ergo timor mundanus est malus.

et. q. 1. q. 2. & supra q. 2. et 2.

RESPON. Dicendum, quod sicut ex supra dictis patet, actus morales, & habit⁹, ex obiectis nomē, & speciem

ficiem habent: Proprium autem obiectum motus est bonum finale: & ideo a proprio motu appetitiuus & specificatus. Si quis enim cupiditatem nominaret timoris, quia propter cupiditatem homines labi recte nominaret. Non enim cupiditas labitur sicut finem, sed sicut id, quod est ad finem: nem autem querunt diuitias. Vnde cupiditas nominatur desiderium, uel amor diuitiarum: et est malum. Et per hunc modum amor proprie dicitur, quo aliquis mundo timetur, & sic amor mūdānus semper est malus: autem ex amore nascitur: illud enim timetur, quod amat, ut patet per Augustinum.
 Et ideo timor mundanus est, qui procedit ad mundano, tanquam a mala radice. Et proprie ipse timor mundanus semper est malus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod uoluerit homines dupliciter. Vno modo, modo est in eis aliquid diuinum, puta, boni generis, uel saltem naturalis Dei imaginis, ad quod uituperantur, qui homines non reuertuntur modo, potest aliquis homines reuertentur: Deo contrariantur: & sic laudantur, qui non reuertuntur, secundum illud Eccl. 4. dicitur de Eliseo. In diebus suis non pertinetur.

AD SECUNdVM dicendum, quod potest seculares, quod inferunt p̄nas ad retrahendos in hoc mundo dei ministri, secundum illud Iacobus 3. n. Dei est, quia dicitur in 1. et 2. mali agere hoc timere potestatem seculare non potest mundanum, sed ad timorem seruilem.

AD TERTIVM dicendum, quod timor homo refugiat proprii corporis detrimētum, sed quod timor recedat a iustitia, est contra rationem. Vnde Philo sophus dicit in 3. Ethic. quidam sunt, scilicet peccatorum opera, ad quos timore aliquis debet cogi: quia penes est peccata committere, quam penas qualitas

ARTICVLVS IIII.

Utrum timor seruilis sit bonus.

AD QUARTVM sic proceditur. Videtur, quod seruilis non sit bonus: Quia, cum timor seruilis est malus, quia sicut glo. dicit Ro. 8. aliquid facit, est bonum sit quod facit, bene facit. ergo timor seruilis non est bonus.
 ¶ 2 Præ. Illud quod ex radice peccati oritur, non est bonum: sed timor seruilis oritur ex radice peccati: super illud Iob. 3. Quare non in uultu meo dicit Greg. Cum ex peccato præcens peccator & annexa Dei facies non amatur, timor ex peccato non ex humilitate. ergo timor seruilis est bonus.
 ¶ 3 Præ. Sicut amor charitatis opponitur mercenarius, ita timor casto uidetur opponitur seruili: sed amor mercenarius semper est bonus & timor seruilis.

SED CONTRA. Nullum malum est a proprio timor seruilis est a spiritu sancto, qui est Rom. Non accepistis spiritum seruilitatis gl. Vnus spiritus est, qui facit duos timores & castum. ergo timor seruilis non est malus.

RESPON. Dicendum, quod timor seruilitatis habet, quod sit malus: seruilitas autem nihil nitur. Vnde, cum liber sit, qui causa timoris est.

in i. Metaph. seruis est, qui non causa sui operatur, sed quasi ab extrinseco motus. Quicumque autem ex amore aliquid facit, quasi ex seipso operatur, quia ex propria inclinatione mouetur ad operandum. Et ideo contra rationem seruitutis est, quod aliquis ex amore operetur. sic ergo timor seruilis, in quantum seruilis est, charitati contrariatur. Si ergo seruitas esset de ratione timoris seruilis, oporteret quod timor seruilis simpliciter esset malus. Sicut ad alterum simpliciter est malum, quia id, ex quo est, contrariatur charitati, & pertinet ad adulteri speciem: sed praedicta seruitas non pertinet ad speciem timoris seruilis, sicut nec in formitas ad spem fidei informis. Species enim moralis habitus, uel actus ex obiecto accipitur. Obiectum autem timoris seruilis est pena, cui accidit quod bonum, cui contrariatur pena, ametur tamquam finis ultimus, & per consequens pena timeatur tanquam principale malum, quod non contingit in non habere charitatem. Vel quod ordinatur in Deum sicut in finem: & per consequens pena non timeatur tanquam principale malum, quod contingit in habente charitatem. Non enim tollitur species habitus per hoc, quod eius obiectum, uel finis ordinatur ad ulteriorem finem. Et ideo timor seruilis secundum suam substantiam bonus est, sed seruitas eius est mala.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod uerbum illud Aug. intelligendum est de eo, qui facit aliquid timore seruilis, in quantum est seruilis, ut. non auer iustitiam, sed solum penam timeat.

AD SECUNDUM dicendum, quod timor seruilis secundum suam substantiam non oritur ex timore, sed eius seruitas ex timore nascitur, in quantum homo affectum suum non uult subicere iugo iustitiae per amorem.

AD TERTIUM dicendum, quod amor mercenarius dicitur, qui Deum diligit propter bona temporalia, quod secundum se charitati contrariatur: & ideo amor mercenarius semper est malus. Sed timor seruilis secundum suam substantiam non importat, nisi timorem penae, siue timeatur, ut principale malum, siue non timeatur, ut principale malum.

ARTICVLVS V.

Utrum timor seruilis sit idem in substantia cum timore filiali.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur, quod timor seruilis sit idem in substantia cum timore filiali. Ita videtur se habere timor filialis ad seruilis, sicut fides formata ad informem, quorum unum est cum peccato mortali, aliud uero non: sed eadem secundum substantiam est fides formata, & informis. ergo & idem est secundum substantiam timor seruilis, & filialis.

2. Praet. Habitus diuersificatur secundum obiecta: sed idem est obiectum timoris seruilis & filialis, quia utroque timore timeatur Deus, ergo idem est secundum suam substantiam timor seruilis, & timor filialis.

3. Praet. Sicut homo sperat in Deo, & etiam ab eo beneficia obtinere, ita etiam timet separari a Deo, & penas ab eo pati: sed eadem est spes, qua speramus in Deo, & qua speramus beneficia obtinere ab eo, ut dictum est, ergo etiam idem est timor filialis, quod unum separationem a Deo, & timor seruilis, quod unum ab eo puniri.

SED CONTRA est, quod August. super primam Can. loquitur dicit, duos esse timores, unum seruilis, & alium filialis, uel castum.

RESPON. Dicendum, quod proprium obiectum

A timoris est malum: & quia actus & habitus distinguuntur secundum obiecta, ut ex supradictis patet, necesse est, quod secundum diuersitatem malorum, & timores specie differant. Differunt autem specie malum per se, quod refugit timor seruilis, & malum culpae, quod refugit timor filialis, ut ex supradictis patet. Unde manifestum est, quod timor seruilis, & filialis non sunt idem secundum substantiam, sed differunt specie.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod fides formata, & informis non differunt secundum obiectum. Vtraque enim fides & credit Deo, & credit Deum: sed differunt solum per aliquid extrinsecum, id est secundum praesentiam, & absentiam charitatis: & ideo non differunt secundum substantiam, & ideo non est similis ratio.

AD SECUNDUM dicendum, quod timor seruilis, & timor filialis non habent eadem habitudinem ad Deum. Nam timor seruilis respicit Deum, sicut principium in finem, timor autem filialis respicit Deum, non sicut principium ad finem culpae, sed potius sicut terminum, a quo refugit separari per culpam. Et ideo ex hoc obiecto, quod est Deus, non consequitur identitatem speciei: quia est motus naturales secundum habitudinem ad aliquem terminum, specie diuersificantur. Non enim idem est motus spei, qui est ab albedine, & qui est ad albedinem.

AD TERTIUM dicendum, quod spes respicit Deum, sicut principium tam respectu fruitionis diuinae, quam respectu cuiuscunque alterius beneficii. Non autem est sic de timore: & ideo non est similis ratio.

ARTICVLVS VI.

Utrum timor seruilis remaneat cum charitate.

AD SEXTUM sic proceditur. Videtur, quod timor seruilis non remaneat cum charitate. Dicit enim Aug. super 1. Can. Io. quod cum cepit charitas habitare, pellit timor, qui ei preparauit locum.

2. Praet. Charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis, ut dicitur Ro. 5. Sed ubi Spiritus Domini, ibi libertas, ut dicitur 2. ad Cor. 3. Cum ergo libertas excludat seruitutem, uidetur quod timor seruilis expellatur charitate adueniente.

3. Praet. Timor seruilis ex amore sui causatur, in quantum pena diminuit proprium bonum: sed amor Dei expellit amorem sui: facit enim contemner seipsum, ut patet per auctoritatem Aug. 14. de ciuit. Dei, quod amor Dei, usque ad contemptum sui facit ciuitatem Dei. ergo uidetur, quod ueniente charitate timor seruilis tollatur.

SED CONTRA est, quod timor seruilis est donum Spiritus sancti, ut supra dictum est: sed dona Spiritus sancti non tolluntur adueniente charitate per quam Spiritus sanctus in nobis habitat. ergo adueniente charitate non tollitur timor seruilis.

1.2 q. 54. art. 2.

Art. 7. huius quest.

Super quest. de prima non a. riculum sex tum.

In ar. 4. omisiss 3. 4. & 5. aduerte, quod timor seruilis scdm substantiam sic het pro obiecto mali penae, ut tamen non respiciat penam secundum rationem, sed scdm rationem, ut sic. Et propterea malum separationis a Deo in lraera attribuitur utrique timori, scilicet filiali, & seruilis, diuersa ratione. Nam timori casto attribuitur ex parte Dei, hoc est, in quantum homo timeat, se non uiuere Deo: maxime si quidem charitas facit hominem amare se, ut uiuat Deo. Timori uero seruilis ex parte boni nostri, hoc est, in quantum homo timeat tantum suo bono, scilicet esse cum Deo, priuari. Procedit enim ille timor ex amore sui, ut patet. Unde in lraera primum explicatur dicendo, quod timor penae includitur in charitate extimore casto: secundum autem dicendo in calce corporis, quod potest esse cum charitate.

2. di. 34. q. 2. ar. 3. q. 1. cor. Et ueri. q. 3. 14. ar. 7. ad 2. Tract. 9. in Canon. 103. inter principium, & medium, to 9.

1. 2. c. 1. in prin. to 5.

Art. 4. huius quest.

¶ Su